

En strimma av klarhet,

- Om Viktors Rosdahls måleri

Rosdahls måleri rör sig emellan samtidens skeenden och konsthistoriska referenser i ett tidlöst här och nu. Här återfinns romantikens motiv med förkärlek till massiva berg och motiv av nutida stadsmiljöer, populärkultur och enskilda händelser från förr och nu, eller så härstammar motiven från de egna familjealbumen.

Målningarna kan med fördel betraktas utifrån ett samspel mellan måleri som handling (verb) och den slutförda målningen (substantiv). Sett som det förra är det en daglig aktivitet där aktiviteten utgör grunden för arbetet i ateljén. Påminnande om en alkemist använder och testar Rosdahl en rad skiftande material som epoxi, äggoljetempera, mineralsilikatemulsion, samt oljekrita som komplement till oljemåleriet. Därav kan Rosdahls målningar inbördes framstå i allra högsta grad som skiftande när det kommer till karaktär och yta.

I egenskap av slutförda fysiska verk kan merparten av Rosdahls målningar ses som tolkningar av bilder, baserade på till exempel en fotografisk förlaga eller stundtals tidigare konstverk ur konsthistorien. Konstnärens urval av motiv som har fångat hans intresse kan vara i allra högsta grad tillfälliga och slumpartade, men ofta bär de med sig något gemensamt; det finns en spänning i bilden, en osäkerhet i vad bilden egentligen förmedlar eller betyder, något som skaver och som kvarstår över tid. Rosdahl kan ha bilder liggande i decennier innan han bestämmer sig för att eventuellt använda dessa i sitt konstnärskap. När han väl har beslutat sig för en bild transformeras bilden genom det dagliga arbetet i ateljén. Rosdahl laborerar med skala, beskärning, färgval, ljus samt adderar och tar bort bildelement från originalbilden. Varje enskild målning kan vara en kamp att fysiskt genom måleriet arbeta fram en förståelse för den aktuella bilden som motiv. Ett fysiskt arbete att genom måleriet som medium reflektera, försöka förstå och få kunskap om skeenden i världen. Må vara utsnitt av ett skeende utifrån en specifik händelse. Rosdahl återkommer ofta till samma motiv – ibland med års mellanrum.

Ibland är det inte ens säkert att den färdiga målningen har särdeles mycket att göra med det som initialt fångade Rosdahls intresse. Målningarna får så att säga sitt eget liv och varje målning är väl genomarbetad på sina egna villkor. Denna process bidrar säkert till det faktum att Rosdahls målningar överlag fungerar som solitära enskilda målningar. Hur förhåller sig Rosdahls färdiga målningar till betraktaren? Utgör de påståenden om omvärlden? Vad representerar motiven historiskt, ideologiskt och i samtiden?

Rosdahl står i dialog med konsthistorien; i synnerhet utgör romantiken en betydande del i avseende både på synen på konstnärskapet/konstnärsrollen och romantikens primära motivkrets. I det förra rör det sig om konsten som en egen form av kunskap parallell med filosofin och vetenskapen. I det senare återfinns romantikens motiv med förkärlek till massiva berg. Rosdahl har tidigare även varit i dialog med den för Nordvästskåne betydande konstnären Olof Krumlinde (1846 – 1945) vars motiv från Kullen och dess klippor kan ses i en efterföljande tradition av romantiken.

Således återfinns många referenser till Caspar David Friedrich och hans syn på inre och yttre landskap. Människan kan vara både en motsats till naturen samtidigt som vi är en del av samma universum, beroende om vi ser på den som sakral eller profan. Det tycks som om Rosdahl i många av målningarna refererar till Friedrichs imperativ till betraktaren att öppna ögonen och se den storslagna naturen. Till exempel i verket *Utopian Strain* (2015), med mannen som sitter på ett klippblock och blickar bort över landskapet eller havet, eller i de många verk där vandraren återfinns, till exempel *En inneboende rörelse i universum* (2025), *Stjärnstoff* (2025) och *Vandrare* (2017). Den senare med en blinkning även till Dick Bengtsson målning *Bergsvandrarna* från 1974. Bergen hade en mångbottnad betydelse inom romantiken; de kunde representera det storslagna i naturen eller en förbindelse med himlen, men de var också en påminnelse till individen att människan väger slätt gentemot naturens storslagna krafter. Förutom eventuella konsthistoriska referenser utgör bergen – och i vissa fall den svenska fjällen - för Rosdahl alltifrån minnen, något vackert, det drömlika – det utopiska. De representeras i målningarna av både förekomsten av vandrare i många bilder och de mer svårtillgängliga topparna som Matterhorn.

Men romantiken hade också en dark side. Nationalromantiken gick för några konstnärer över i nationalism och kunde brukas av nationalistiska rörelser. Även nationalsocialisterna tolkade (national-)romantiken till sin fördel, varav det utnyttjades i ideologin. Till exempel blev bergsklättring, som kräver respekt både för berget, en symbolisk aktivitet, som i slutändan kunde bevisa individens styrka och hjältemod och förmåga att bemästra naturen. Det är ingen tillfällighet att Adolf Hitler ofta lät sig posera på bilder och filmer från sitt alpställe i södra Bayern, Bertchesgaden – med Bayerns alper i bakgrunden. Till skillnad från Friedrich målningar lät sig Hitler porträtteras framifrån med blicken mot betraktaren och inte blickandes mot naturen. En symbolisk markering av sitt ego och styrka. Bergens betydelse som motiv återkommer även i populärkulturen, till exempel utan ironi i *Sound of Music* och med betydande ironi i Rammsteins musikvideo *Ohne Dich*.

I själva utställningen

I den aktuella utställningen med Viktor Rosdahl, *En strimma av klarhet*, på Dunkers kulturhus, 21 mars – 21 september 2025, ingår ett flertal nya målningar. Utställningsrummet är öppet och medvetet avskalat när det gäller väggar, skyltar, spotlights och liknande. Beträktaren ställs utan omvägar inför utställningens helhet som är större än alla enskilda målningar ackumulerat.

Utställningen rör sig bokstavligen på två parallella plan som samspelar i dialog med varandra. Den första delen utgör merparten av utställningen och här befinner sig verken i betraktarnas höjd. Här dominerar det lugna, romantiska och drömska. Konstnären hade en tanke på att betraktaren kan "vandra in" i de större målningarna. En central del i utställningen utgörs av en svit med fyra målningar, 2015–2022, som för första gången visas i sin helhet. I dessa fyra målningar förs miljonprogram, längtan, natur och geopolitik samman till en komplex helhet rörande mänsklig strävan och hennes drömmar. I målningen *Caravans Out of Empire*, 2015, har romantikens alpmassiv förflyttats till Mazar-e-Sharif, Afghanistan, som får utgöra en fond till en nutidens geopolitiska verklighet. Det var här svenska militära trupper stationerades mellan 2006–2014 i samband med International Security Assistance Force (Isaf) i Afghanistan, som var en NATO operation med mandat från FN, som resulterade i flertal stupade svenska soldater. Och som det står på försvarsmaktens hemsida: "Insatsen som förändrade försvarsmakten". Romantikens berg möter det underliggande våldet.

Om romantiken och Caspar David Friedrich utgör en mer analytisk och eftertänksam position i utställningen så finns också en referens till Vincent van Gogh, *Inferno Vincent*, 2015, som i utställningen får representera tilltron till den kompromisslöse konstnären som vill uppnå ett nytt sätt att se på världen. En strävan som för många konstnärer sker med livet som insats.

Frisen

Den andra delen utgörs av en ny serie målningar från 2024–2025 i rummets norra sida placerade som en fris med bildframställningar av ett aktuellt här och nu. Motiven är hämtade från videostills från en musikvideo som förekommer i polisutredningen från den gängkriminella världen rörande dödsjutningen av 12-åriga Adriana den 2 augusti 2020. Ett verk bär titeln: *Trauma zoner: 2024:296:149* och refererar till antalet skjutningar och sprängningar i Sverige under år 2024. Hur ska vi tolka dessa motiv av en verklighet som numera är runt omkring oss och kan förekomma när och var som helst i vardagen? Till skillnad från de återkommande vandrarna i många av Rosdahls övriga

målningar – vilka är vända mot naturen – är skyttarna istället vända med blicken mot besökaren. Bilderna söker vår uppmärksamhet.

Frisen befinner sig förvisso bokstavligen och utifrån motiv på ett annat plan än övriga målningar i utställningen. Men den samspelar samtidigt med en viss asymmetri så att en förskjutning i den övriga utställningen uppstår. Målningarna representerar kanske ett hot eller en möjlig störning gentemot det lugna, romantiska och utopiska. Mörker. Rosdahl för samman de olika planen som en frågeställning. Hur ska vi se på dessa bilder? Vad betyder de? Vad säger de om samtiden? Verken i betraktarnas höjd är mestadels fyllda av tro, längtan, förhoppning, ideologi. Men i frisens motiv är ideologin borta, den politiska kampen existerar inte längre. Den är tom. Kampen är nu ett individuellt självförhärligande över bilden att lyckas. Det individuella har blivit kollektivt uppburet i frånvaro av andra värden.

Avslutning

I utställningen *En strimma av klarhet* ställer konstnären frågor kring mänsklighetens drivkrafter, sin kollektiva historia och ideologier samt dess betydelse i nuet. Vilka uttryck tar sig kampen när tron på något större har fallerat och individen står kvar utan karaktär, bildning och ideologi?

Utställningens titel *En strimma av klarhet* skulle kunna avse den stund eller tillfälle då ett konstverk eller en utställning öppnar upp sig för betraktaren och förmedlar en förmåga att se världen med nya ögon bortom fluff och okunskap. En tro och tanke på konsten som en källa till en djupare kunskap – inre såväl som yttre. Dimmorna skingras. En känsla av klarhet i att se världen som den faktiskt är beskaffad. En värld som vi samtidigt är en del av.

Martin Schibli